

Briuselis, 2020 04 02
COM(2020) 143 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS
PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Atsakas į koronaviruso grėsmę

Kiekvieną laisvą eurą panaudoti gyvybėms ir pragyvenimo šaltiniams saugoti

Atsakas į koronaviruso grėsmę

Kiekvieną laisvą eurą panaudoti gyvybėms ir pragyvenimo šaltiniams saugoti

1. Įvadas

COVID-19 protrūkis atnešė Europai tokių išbandymų, kokių dar prieš kelis mėnesius nebuvo įmanoma įsivaizduoti. Ši krizė visų pirma yra ekstremalioji visuomenės sveikatos situacija ir Europos Komisija dirba, kad būtų **išgelbėtos gyvybės ir apsaugoti pragyvenimo šaltiniai**. Šio tikslo vedini visas pastangas nukreipėme siekdami paremti didvyrišką Europos sveikatos priežiūros ir priešakinių linijų darbuotojų, kurie gydo pacientus arba rūpinasi, kad gyvenimas nesustotų, darbą, taip pat visus tuos, kuriems teko pasidėti darbo įrankius arba likti namuose, kad apsaugotų kitus nuo viruso.

Krizės gylis ir apimtis **reikalauja neregėto masto, spartos ir solidarumo atsako**. Nedelsiant reikalinga visokiausia parama: nuo medicinos ar apsaugos priemonių pirkimo ir pristatymo iki pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims, kad jie nepritrūktų maisto ir galėtų patenkinti kitus pagrindinius poreikius, nuo užtikrinimo, kad žmonės neprarastų pajamų ir galėtų grįžti į darbą, iki priemonių, padedančių išsilaikyti įmonėms ir užtikrinančių, kad mūsų ekonomika būtų pasirengusi atsitiesti, kai tik tai bus įmanoma.

Šiuo siekiu grindžiamas Komisijos plataus masto atsako priemonių rinkinys. Tomis priemonėmis, be kita ko, pramonė bus skatinama didinti svarbiausių reikmenų gamybą, bus kaupiamos **bendros apsaugos priemonių atsargos**, kad jas būtų galima nedelsiant pristatyti, kur reikia, ir organizuojamas **bendras su valstybėmis narėmis viešasis pirkimas**, kad būtų galima užsakyti būtiniausių prekių. Buvo sudaryta ekspertų iš visos Europos grupė, kurios tikslas – užtikrinti, kad valstybės narės gautų patikimiausią informaciją, ir nedelsiant skirta lėšų gydymo ir vakcinų moksliniams tyrimams.

Komisija taip pat ėmėsi aktyvesnių veiksmų, kad ES biudžetas būtų lengviau prieinamas, kad mūsų **valstybės pagalbos taisyklės** būtų visiškai lanksčios ir kad pirmą kartą būtų pradėta taikyti **Stabilumo ir augimo pakto** bendroji nukrypti leidžianti išlyga. Kartu su priemonėmis, kurių ėmėsi Europos Centrinis Bankas, šis ES atsakas suteikia valstybėms narėms precedento neturinčių fiskalinių ir finansinių galių padėti tiems, kuriems to labiausiai reikia.

Viena iš priemonių – kovo 13 d. Komisijos pasiūlyta **Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyva**. Ji orientuota į tai, kas nedelsiant būtina, prieinama ir įgyvendinama. Iniciatyva įsigaliojo per rekordiškai trumpą laiką ir dabar valstybės narės gali naudoti sanglaudos politikos fondų lėšas sveikatos priežiūros sistemoms ir specialistams remti, darbuotojams ir jų darbdaviams pagelbėti taikant sutrumpinto darbo laiko sistemas ir mažosioms įmonėms padėti užtikrinant likvidumą. Taip pat išplėsta ES solidarumo fondo veikla, kad apimtų ekstremaliąsias visuomenės sveikatos situacijas.

Tai įneš praktinių pokyčių. Tačiau kasdien iškyla būtinybė daryti dar daugiau. Todėl šiandien Europos Komisija imasi dar neregėtų drąšių priemonių. Šiandienos pasiūlymų esmė – paprastas pažadas: **kiekvieną turimą laisvą eurą panaudosime visais įmanomais būdais gyvybėms gelbėti ir pragyvenimo šaltiniams apsaugoti**.

Kad tai įvyktų, šiandien siūlome:

- ✓ sukurti **naują 100 mlrd. EUR vertės ES solidarumo priemonę, kuri padėtų darbuotojams išsaugoti pajamas**, o įmonėms – išlaikyti darbuotojus;
- ✓ užtikrinti **visišką Europos struktūrinių ir investicijų fondų lankstumą**, kad kiekvienas euras dabar galėtų būti skirtas visuomenės sveikatos sektoriaus pastangoms remti arba piliečių ir įmonių patiriamam ekonominiam šokui sušvelninti;
- ✓ **kiekvieną laisvą šių metų ES biudžeto eurą skirti skubiai priemonei**, kuria remiamos pastangos gelbėti gyvybes.

Be to, bus pateikta konkrečių pasiūlymų, kaip užtikrinti, kad labiausiai skurstantiems asmenims būtų tiekiami maisto produktai, taip pat bus skiriama speciali parama ūkininkams ir žvejams, kurie yra daugelio mūsų vietos bendruomenių šerdis ir padeda palaikyti funkcionuojančią Europos maisto tiekimo grandinę.

Krizės metu negali būti jokių susilaikymų, pusiau taikomų priemonių ar dvejonų. Šiandienos dokumentų rinkinys rodo, kad Europa skirs viską, ką turi, tam, kad padarytų viską, ką gali.

2. Pragyvenimo šaltinių apsauga. Išlaikyti žmonių darbo vietas ir įmonių galimybes išgyventi krizę

2.1 SURE – ES masto sistema, skirta nedarbo rizikai mažinti

Daug žmonių Europoje kenčia daugiau nei kiti vien dėl to, kokį darbą jie dirba arba kur gyvena. Nuo tos pačios krizės nukentėjusių žmonių ir tautų Sąjungoje visi turime būti vieningi – turtingi ir neturtingi, iš Rytų, Vakarų, Pietų ir Šiaurės. Tai ypač svarbu norint sušvelninti ekonominį smūgį.

Tokios krizės akivaizdoje didžiausias pavojus – pernelyg atsargi ar nelanksti politika. Todėl reikia toliau imtis ryžtingų veiksmų siekiant užtikrinti, kad tie, kurie nukentčia ne dėl savo kaltės, sunkiu metu būtų visapusiškai remiami.

Tai pagrindinis šiandienos Komisijos pasiūlymo dėl **SURE** – naujos priemonės, pagal kurią bus suteikta iki 100 mlrd. EUR paskolų šalims, kurioms reikia padėti užtikrinti, kad darbuotojai gautų pajamas, o įmonės išlaikytų darbuotojus, – tikslas. Ji suteiks žmonėms galimybę toliau mokėti už nuomą, apmokėti sąskaitas ir pirkti maisto produktus, taip pat leis užtikrinti labai reikalingą ekonomikos stabilumą.

Paskolos bus grindžiamos valstybių narių suteiktomis garantijomis ir bus skiriamos ten, kur jų labiausiai reikia. Šia galimybe galės pasinaudoti visos valstybės narės, tačiau ji bus ypač svarbi labiausiai nukentėjusioms.

Pagal SURE bus remiamos sutrumpinto darbo laiko sistemos ir panašios priemonės, kuriomis siekiama padėti valstybėms narėms išlaikyti darbo vietas ir apsaugoti samdomus ir

savarankiškai dirbančius asmenis nuo atleidimo iš darbo ir pajamų praradimo pavojaus. Įmonės galės laikinai sumažinti darbuotojų darbo valandų skaičių, o valstybė remis pajamas už nedirbtas valandas. Savarankiškai dirbantys asmenys dėl dabartinių ekstremalių aplinkybių gaus pajamų pakaitalą.

Praeityje panašus požiūris pasirodė esąs galinga priemonė įveikiant dideles ekonomikos krizes – visų pirma paskutiniąją finansų krizę, per kurią jis padėjo užkirsti kelią didesniems nuosmukio padariniams ir paspartinti atsigavimą. Tokios sistemos jau prieš viruso protrūkį buvo taikomos 18-oje valstybių narių ir dabar yra išplėstos. Nuo šiandien ir visos kitos valstybės narės įveda arba netrukus įves panašias sistemas.

2.2 Pagalba labiausiai skurstantiems asmenims

Kadangi dauguma Europos gyventojų riboja socialinius kontaktus, kad sulėtintų viruso plitimą, dabar kaip niekad svarbu, kad tie, kurių pagrindinių poreikių tenkinimas priklauso nuo kitų, neliktų be pagalbos.

Tai ypač aktualu labiausiai skurstantiems Sąjungos asmenims, kurie gauna pagalbą maistui ir kitiems svarbiausiems dalykams iš **Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo**. Tačiau daugelis savanorių, kurie teikia šią pagalbą, nebegali dalyvauti šioje veikloje, nes užsikrėtę koronavirusu jie patektų į didžiausios rizikos grupę. Todėl šiandien Komisija siūlo valstybėms narėms lankstumo galimybę, kad jos galėtų įdiegti naujus metodus, pvz., elektroninių čekių naudojimą, ir nupirkti apsaugos priemonių pagalbą teikiantiems asmenims.

2.3 Parama ūkininkams ir žvejams

Europos žemės ūkio ir žuvininkystės sektoriai yra daugelio Sąjungos bendruomenių šerdis ir socialinis centras. Jie atlieka labai svarbų vaidmenį tiekiant mums maistą ir kliaunasi šimtametėmis tradicijomis ir praktine patirtimi.

Žvejai ir žuvų augintojai smarkiai kenčia nuo dabartinės krizės, o tai turi poveikį mūsų maisto tiekimo grandinėms ir šio sektoriaus palaikomai vietos ekonomikai.

Šiandien Komisija teikia teisės aktų pasiūlymus dėl **išimtinių Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo lankstumo priemonių**. Tos priemonės suteiks valstybėms narėms galimybę teikti paramą žvejams už laikiną žvejybos veiklos nutraukimą, akvakultūros subjektams – už laikiną gamybos sustabdymą ar sumažinimą ir gamintojų organizacijoms – už laikiną žvejybos ir akvakultūros produktų saugojimą.

Analogiškomis priemonėmis krizės metu turi būti remiami Europos ūkininkai, kad būtų užtikrintas jų pragyvenimo šaltinis ir nenutrūktų maisto tiekimas.

Atsižvelgdama į tai, Komisija netrukus pasiūlys įvairių konkrečių priemonių, kuriomis bus užtikrinama, kad ūkininkai ir kiti subjektai galėtų gauti reikiamą paramą pagal bendrą žemės ūkio politiką. Be kita ko, **ūkininkams bus suteikta daugiau laiko paramos paraiškoms pateikti** ir administracijoms – jas tvarkyti. Siekdama padėti **padidinti ūkininkų pinigų srautą**, Komisija siūlys padidinti tiesioginių išmokų ir išmokų kaimo plėtrai išankstinius

mokėjimus. Ji taip pat pažiūrės, ar galima suteikti daugiau **lankstumo atliekant patikras vietoje**, kad būtų sumažinta fizinio kontakto būtinybė ir administracinė našta.

3. Mūsų ekonomikos ir žmonių apsauga. Užtikrinti, kad nedelsiant būtų galima panaudoti kiekvieną sanglaudos politikos fondų eurą

Šiandien Komisija vykdo savo pažadą užtikrinti, kad kiekvieną laisvą eurą būtų galima panaudoti nedelsiant. Šiuo tikslu visas dar neįsipareigotas skirti trijų sanglaudos politikos fondų – Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo – lėšas bus galima sutelkti visuomenės sveikatos krizės padariniams šalinti.

Kad tai įvyktų, Komisija siūlo **maksimalų lankstumą**, kad lėšas būtų galima perkelti iš vieno fondo į kitą ir iš vienos regionų kategorijos į kitą. Siekiant užtikrinti, kad būtų panaudoti visi turimi pinigai, išimties tvarka nė vienam sanglaudos politikos fondui nebus taikomi **jokie nacionalinio bendro finansavimo reikalavimai**. Tai precedento neturintis žingsnis, kuris rodo, kad valstybės narės šiuo metu turi naudotis visomis turimomis priemonėmis savo piliečiams paremti.

Be to, Komisija siūlo netaikyti **jokių politikos tikslams įgyvendinti numatomų išlaidų ribojimų** ar vadinamojo paramos telkimo pagal temas reikalavimų. Taip bus užtikrinta, kad lėšas būtų galima perskirti ten, kur jų skubiausiai reikia.

Siekiant užtikrinti teisinį tikrumą ir **sumažinti administracinę našta**, teikiama dar ir kitų paprastinimo pasiūlymų. Tarp jų pasiūlymai nereikalauti iš dalies keisti partnerystės sutarčių, taip pat pasiūlymai atidėti metinių ataskaitų teikimo terminus ir leisti tam tikrą finansinį lankstumą užbaigiant programas. Tai bus taikoma visiems sanglaudos politikos fondams.

Remdamosi šiais pasiūlymais valstybės narės galės nedelsdamos išleisti visas turimas lėšas sveikatos priežiūros sektoriui remti visuose Europos regionuose, taip pat sutrumpinto darbo sistemoms įgyvendinti ir mažųjų bei vidutinių įmonių likvidumui užtikrinti.

4. Gyvybių apsauga. Visą turimą biudžetą skirti skubios paramos teikimo sveikatos priežiūros sektoriui priemonei

Europos Sąjunga per visą savo istoriją nesusidūrė nei su tokio masto, nei su taip sparčiai plintančia sveikatos krize. Todėl didžiausias prioritetas – gelbėti gyvybes ir patenkinti mūsų sveikatos priežiūros sistemų ir specialistų, kurie kasdien visoje Sąjungoje daro stebuklus, poreikius.

Komisija deda daug pastangų, kad užtikrintų apsaugos priemonių ir dirbtinės plaučių ventiliacijos įrangos tiekimą. Nepaisant didelių pramonės gamybos pastangų, kai kuriuose rajonuose valstybės narės vis dar susiduria su dideliu minėtos įrangos trūkumu. Juose taip pat trūksta gydymo patalpų ir būtų labai naudinga turėti galimybę pacientus perkelti į daugiau išteklių turinčias vietas, o medicinos darbuotojus išsiųsti į labiausiai nukentėjusius rajonus.

Parama taip pat bus reikalinga masiniams tyrimams, medicinos moksliniams tyrimams, naujiems gydymo būdams diegti ir vakcinoms gaminti, pirkti bei platinti visoje ES.

Šiandien ES siūlo **visas prieinamas šių metų ES biudžeto lėšas panaudoti Europos sveikatos priežiūros sistemų poreikiams tenkinti.**

Beveik visos šios lėšos – 2,7 mlrd. EUR – bus skirtos skubios paramos priemonei, o likusieji 300 mln. EUR – rezervui „RescEU“, kad būtų galima kaupti bendras priemonių atsargas.

Pasiūlymu bus sudarytos sąlygos **lanksčiai, greitai ir tiesiogiai remti du plataus masto prioritetus.** Pirmasis prioritetas yra visuomenės sveikatos krizės valdymas ir gyvybiškai svarbios įrangos ir reikmenų – nuo dirbtinės plaučių ventiliacijos įrangos iki asmeninių apsaugos priemonių – tiekimas, taip pat medicinos pagalbos teikimas pažeidžiamiausiems asmenims, įskaitant gyvenančiuosius pabėgėlių stovyklose. Antrasis prioritetas – įgalinimas didinti tyrimų ir gydymo galimybių mastą. Brangaus laiko ir pinigų taupymo sumetimais pasiūlymas taip pat leistų Komisijai tiesiogiai valstybių narių vardu vykdyti viešuosius pirkimus.

Ši iniciatyva – tai **bendros Europos valstybių narių pastangos gelbėti gyvybes ir remti viena kitą.** Laikantis solidarumo turėtų būti sudaryta galimybė fondą papildyti visiems norintiems. Tai galėtų būti valstybės narės, privatusis sektorius, NVO, pilietinė visuomenė, piliečiai ar kitos suinteresuotosios šalys, norinčios prisidėti prie iniciatyvos.

5. Tolesni veiksmai. Vėl atsistoti ant kojų ir būti išvien

Šiandienos pasiūlymų rinkiniu visų pirma siekiama remti žmones: priešakinių linijų kovotojams suteikti būtinų priemonių, pagelbėti savanoriams, padedantiems pažeidžiamiausiems asmenims, taip pat palengvinti gyvenimą darbuotojams, nerimaujantiems dėl darbo vietos, darbdaviams, nerimaujantiems dėl darbuotojų, mažosioms įmonėms, nerimaujančioms dėl ateities ir savarankiškai dirbantiems asmenims, nerimaujantiems dėl pajamų.

Dabar turime pasiūlymus kuo skubiau paversti teisės aktais ir pastaruosius įgyvendinti per rekordiškai trumpą laiką. Artimiausiomis savaitėmis Komisija glaudžiai bendradarbiaus su teisėkūros institucijomis siekdama užtikrinti, kad šie pasiūlymai kuo greičiau įneštų pokyčių ten, kur jų labiausiai reikia.

Rengdamasi tam Komisija jau remia valstybes nares, kad lėšos nedelsiant būtų skiriamos tiems, kuriems jų reikia. Komisija įsteigė Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvos specialios paskirties grupę, kuri remiantis vieno langelio principu bus atsakinga už praktinius ir teisinius klausimus. Valstybės narės gali kreiptis į šalims skirtas komandas dėl specializuotų konsultacijų arba nepanaudotų struktūrinių fondų lėšų perskirstymo.

Šis dokumentų rinkinys yra naujausias indėlis į nuolatinės visuotinės pastangas saugoti gyvybes ir pragyvenimo šaltinius. Jis padės iš šių metų ES biudžeto išgauti viską, ką galime.

Tačiau dabartinis ES septynerių metų biudžetinis laikotarpis šiais metais baigiasi ir dėl naujo biudžeto dar nesusitarta. Ir kaip tik šiuo metu ES turi sukonkretinti ekonomikos atgaivinimo planą, kad ekonomika galėtų judėti toliau, o žmonės – dirbti, kai tik tai bus saugu. Šis planas taip pat padės padidinti mūsų atsparumą kitiems iššūkiams, su kuriais vis tenka susidurti.

Tik **stiprus ir lankstus ilgalaikis ES biudžetas** gali padėti tai padaryti greitai. Dabar reikia užtikrinti tokį ES biudžetą, kuris galėtų padėti Europai atsistoti ant kojų ir būti išvien. Nuo šiol svarbu, kad visos diskusijos dėl būsimo biudžeto būtų vertinamos atsižvelgiant į šį tikslą ir taptų Europos atsigavimo varomąja jėga.

Iš šių pasiūlymų matyti, ką iš tiesų reiškia priklausyti Sąjungai, kurioje tie, kurie sau gali leisti šiek tiek daugiau, padeda tiems, kuriems reikia šiek tiek daugiau. Kol Europa grumiasi su krize ir kol vėliau ji ims atsitiesti, jai šio solidarumo reikės dar daugiau, taip pat prireiks didžiulių skubių investicijų, kurios padėtų išjudinti ekonomiką ir užtikrinti užimtumą. Tuo pat metu ES ketina ir toliau rodyti atsakomybės ir solidarumo pavyzdį ir lyderiauti pasaulinėje arenoje.

Glaustai apie dokumentų rinkinį

- ✓ Komisija siūlo sukurti naują ES solidarumo priemonę **SURE**, kuri padės darbuotojams išsaugoti pajamas, o įmonėms – išlaikyti veiklą ir neprarasti darbuotojų. Pagal SURE bus suteikta iki 100 mlrd. EUR ES paskolų, tai bus **ES masto sistema, skirta nedarbo rizikai mažinti**.
- ✓ Komisija siūlo pritaikyti Europos **pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims** fondą, kad maisto produktai ir toliau būtų tiekiami tiems, kuriems jų reikia, kartu užtikrinant tiek juos tiekiančių, tiek juos gaunančių asmenų saugumą.
- ✓ Komisija siūlo konkrečias priemones, kuriomis bus **remiami Europos žvejai ir ūkininkai**, atliekantys svarbų vaidmenį užtikrinant nenutrūkstamą maisto tiekimą ir palaikant mūsų vietos bendruomenes.
- ✓ Komisija siūlo leisti **kiekvieną laisvą Europos struktūrinių ir investicijų fondų eurą** panaudoti atsakui į koronaviruso grėsmę. Paprasčiau tariant, užtikrinamas maksimalus lankstumas – jokių apribojimų lėšas perkeltiant iš vieno fondo į kitą arba iš vieno regiono į kitą, jokių politikos tikslams įgyvendinti numatomų išlaidų ribojimų, jokių bendro finansavimo reikalavimų.
- ✓ Komisija siūlo remiantis nauja ES solidarumo priemone **kiekvieną laisvą šių metų ES biudžeto eurą panaudoti gelbėjant gyvybes**. Taip bus užtikrinta, kad 3 mlrd. EUR būtų skirti valstybių narių pastangoms valdyti visuomenės sveikatos krizę paremti.